

Mario Vargas Llosa. Staden och hundarna. Norstedts förlag.

För femtio år sedan gjorde nobelpristagaren Mario Vargas Llosa debut med romanen ”Staden och hundarna”. Romanen tog världen minst sagt med storm. Den unge Vargas Llosa fick flera internationella priser för den. Men i Peru ordnade militären bokbål och brände den. ”Staden och hundarna” är nämligen ett frontalangrepp mot den sydamerikanska upphöjda institutionen: militären. Den utspelar sig i en peruansk militärakademi, där de unga kadetterna utsätter varandra för en rå och brutal pennalism allt medan ledningen blundar. I centrum för berättelsen står tre kadetter med öknamnen Poeten, som har tydliga drag av Mario Vargas Llosa själv, Slaven och Jaguaren. Handlingen kretsar kring ett stulet kemiprov. Slaven tjuvar och dödas under en militärövning. Förövaren tycks vara Jaguaren med då Poeten vill lyfta händelsen för befälet tystas det hela ned. Hundarna syftar på vad man kallar de nykomna rekryterna. Där finns också hunden Skrälet som både är ett offer för och vittne till kamratförtrycket.

Flera kritiska teman som återkommer i en senare roman ”Vem dödade Palomino Molero”, vilken gick som radioföljetong förra året i P1.

När Norstedts förlag nu ger ut den i nyöversättning (första svenska utgåvan kom 1966) är det lätt att göra associationer till de skandaler som nu haglar kring svenska privatskolor. Liksom Jan Guillou slog igenom med ”Ondskan” blev ”Staden och hundarna” Vargas Llosas stora genombrott. De båda böckerna har kopplingar till varandra. I Peter Landelius flödande nyöversättning blir brutaliteten nästan orgiastisk och språket slående samtida. Romanen mynnar ut i ett mindre hetsigt efterspel där läsaren följer gestalterna ett stycke efter händelsen i militärakademin. Hur upplevelserna format och deformerat dem.

”Staden och hundarna” är intensiv läsoplevelse som fortsätter att tolka förtrycket inom slutna samhällssystem, var än de finns.

Jakob Carlander